

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА
ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**76-ї НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ПРОФЕСОРІВ,
ВИКЛАДАЧІВ, НАУКОВИХ ПРАЦІВНИКІВ,
АСПІРАНТІВ ТА СТУДЕНТІВ УНІВЕРСИТЕТУ**

ТОМ 1

14 травня – 23 травня 2024 р.

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ НЕТРАДИЦІЙНОГО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Падіння продуктивності земель унаслідок зниження родючості ґрунтів при зростаючих вимогах до екологізації сільськогосподарської галузі у відповідності з новими підходами до використання земельних ресурсів диктують необхідність зміни парадигми підходів до сільськогосподарського землекористування. Сьогодні необхідно робити ставку на принципово нові інноваційні рішення, що забезпечують не тільки обов'язкове підвищення родючості ґрунтів, але й забезпечують капіталізацію землекористування. Успішне вирішення проблем екологізації та капіталізації землекористування, на нашу думку, можливе тільки на основі зміни старої парадигми – інтенсифікації сільськогосподарського виробництва на основі широкої хімізації вирощування традиційних культур, на нову – землекористування з вирощуванням нетрадиційних, більш дохідних та екологічно безпечних культур. Крім того, нетрадиційне сільськогосподарське землекористування сприяє підвищенню доходності, що обумовлює зростання надходжень від земельного податку до місцевих бюджетів і створення робочих місць на селі.

Недоліки сучасного сільськогосподарського землекористування усвідомлювалися протягом півстоліття, відколи Рейчел Карсон описала вплив пестицидів на довкілля [1], а Сьюзан Джордж встановила непередбачені побічні ефекти «зеленої революції» [2], серед яких:

- забруднення від агрохімікатів, таких як нітратні та фосфатні добрива, гербіциди та пестициди;
- зрошення та засолення, що призводять до деградації земель та ґрунтів;
- захворювання сільськогосподарських культур, інвазивні шкідники й хвороби, звуження генетичної різноманітності, загрози продовольчій безпеці;
- збільшення протяжності продовольчих перевезень від поля до столу;
- вплив харчування на здоров'я людини з виникненням протилежних проблем, такими як голод та ожиріння;
- селекція з упровадженням генетично модифікованих культур.

Сталий розвиток землекористування можна визначити як «розвиток, який відповідає потребам нинішнього покоління без шкоди для майбутніх

покоління». Щоб бути стійким, розвиток має бути економічно та екологічно доцільним. Необхідною умовою досягнення сталого розвитку землекористування є екологічна безпека, економічна ефективність і соціальна справедливість. Сталий (збалансований) розвиток землекористування – це багатопланова концепція, що включає чотири взаємодіючі аспекти: екологічні, економічні, соціальні та етичні. Екологічне відновлення, економічне поліпшення і соціальна справедливість взаємно підсилюють один одного. Але на практиці без етичного розвитку всіх задіяних суб'єктів у збалансуванні їх інтересів успіху в розвитку нетрадиційного землекористування не досягти.

Нині відомо кілька типів сільськогосподарського землекористування: примітивні, екстенсивні, перехідні, інтенсивні (найбільш поширені в сучасній Україні), альтернативні. Якщо на ранніх етапах переважали природні процеси відновлення, то в інтенсивному сільськогосподарському землекористуванні вирішальна роль відводиться цілеспрямованій діяльності людини за рахунок застосування хімічних, мінеральних добрив, меліорації, техніки, хімічних і біологічних засобів захисту рослин тощо. Зниження ґрунтової родючості – ось що чекає сучасних землекористувачів – споживачів, якщо вони продовжать використовувати інтенсивні методи використання землі [3].

Таким чином, нетрадиційне сільськогосподарське землекористування представляє собою процес організації економічно ефективного, екологічно безпечного та соціально-орієнтованого використання сільськогосподарських земель, як засобу основного виробництва, в тісній взаємодії з навколишнім природним середовищем та з відносинами власності на землю. Ключовими аспектами сутності нетрадиційного землекористування є його екологізація та капіталізація. Заходами, які їх забезпечать є: вивчення придатності земель і ґрунтів для вирощування, наприклад, нішевих культур, у межах землекористування; розроблення варіантів розвитку нетрадиційного землекористування; розроблення варіантів землевпорядкування та здійснення земельних поліпшень; розроблення прогнозової оцінки економічної ефективності землекористування; прийняття рішення щодо доцільності організації нетрадиційного землекористування; розроблення плану економічного менеджменту організації нетрадиційного землекористування.

Література

1. Carson R. *Silent Spring*. Houghton Mifflin, Boston. 1962. 155 p.
2. George S. *How the Other Half Dies: The real reasons for world hunger*. Penguin, Harmondsworth, Middlesex, UK. 323 p. 1976.
URL:<https://www.tni.org/files/download/howtheotherhalfdies.pdf>.
3. Третьяк В.М., Ляшинський В.Б. Іноваційний розвиток нетрадиційного землекористування в Україні. *Abstracts of IX International Scientific and Practical Conference Ankara, Turkey. November. 16—19. 2020. C. 177—180.*